

zaaknummer 2012 T651

22 augustus 2013

De Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-K. Kerk van de Stichting Beheer & Toezicht i.z. Seksueel Misbruik in de R.-K. Kerk in Nederland, verder ook: de Klachtencommissie, geeft op grond van de Procedure Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-K. Kerk (verder ook: de Procedure) het volgende advies inzake de klacht van:

[naam],
geboren op [datum],
wonende te [plaats],
hierna te noemen: klager,
juridisch adviseur: mr. T.A. Hekster, advocaat te Utrecht

tegen:

(*wijlen*) [naam] (pater [naam]),
geboren op [datum], overleden op [datum],
de persoon over wie geklaagd wordt,
hierna ook te noemen: aangeklaagde,
tijdens zijn leven lid van congregatie Minderbroeders Franciscanen.

1. De procedure

Het klaagschrift is door de griffie van de Klachtencommissie ontvangen op 27 maart 2013. Op 9 april 2013 is bij de griffie een inhoudelijke reactie op het klaagschrift ingekomen van dr. [naam], voormalig minister provinciaal van de Minderbroeders Franciscanen. Op 6 augustus 2013 heeft te Utrecht een zitting van de Klachtencommissie achter gesloten deuren plaatsgevonden, waarbij de Klachtencommissie was samengesteld uit de onder aan dit advies te noemen leden. Klager is verschenen met zijn echtgenote mevrouw [naam]. Hij heeft zijn standpunt toegelicht. Hij werd bijgestaan door zijn juridisch adviseur mr. Hekster voornoemd. Namens de Congregatie is verschenen dr. [naam] voornoemd.

2. De klacht (zakelijk weergegeven)

2.1 Klager stelt dat hij in augustus 1954 eenmalig seksueel is misbruikt door aangeklaagde. Klager heeft daartoe aangevoerd dat hij, net als andere jongens uit [plaats], zich had aangesloten bij de Katholieke Verkenners. In de zomer van 1954 is klager met de verkenners op kamp gegaan in de duinen van [plaats]. Aangeklaagde was priester en ging als "aalmoezenier" mee op kamp. Klager heeft verklaard dat de jongens één voor één op een avond bij de aalmoezenier mochten komen om een ansichtkaart voor de ouders uit te zoeken. Eenmaal in de tent werd klager door aangeklaagde op schoot getrokken en werd hem een stapeltje ansichtkaarten voorgehouden. Intussen werd klager door aangeklaagde op de blote dijen geklopt, onder toevoeging dat klager "zo'n lekkere, lieve jongen is". Aangeklaagde betastte de penis van klager en klager voelde onder zijn billen de penis van aangeklaagde hard worden. Klager durfde zich niet te verzetten. Ook zijn penis werd tot zijn schaamte stijf. Klager was ontzet en ontdaan. Hij wist zich los te worstelen en zei dat hij geen ansichtkaart

meer wilde. Op verzoek van aangeklaagde riep klager de volgende verkenner, [naam], naar binnen. Later bleek dat ook andere verkenners zijn betast en er werd luid in bed besproken wat er moest gebeuren. Klager echter durfde niets te zeggen en voelde zich heel alleen. De andere jongens gingen naar de kampeiding en vertelden later dat er maatregelen zouden worden genomen. De volgende ochtend was aangeklaagde vertrokken en het kamp werd opgebroken. Klager ging naar huis en, hoewel hij wist dat zijn ouders op de hoogte waren van het gebeuren, werd er niet over gesproken en durfde klager er ook niet zelf over te beginnen met zijn ouders.

Klager heeft aangeklaagde daarna nog eenmaal gezien in juli 1955 bij een retraite ter afsluiting van het schooljaar van de [school] voor jongens in [plaats]. De kerkelijke diensten werden geleid door aangeklaagde. Deze preekte over de zonden van het vlees en verzocht alle jongens bij hem te komen biechten. Klager durfde zijn klasse-leraar niet te vertellen waarom hij niet wilde biechten. Opnieuw voelde hij zich heel alleen.

2.2 Klager heeft ter ondersteuning van zijn klacht diverse verklaringen overgelegd:

- De echtgenote van klager heeft verklaard dat zij al in 1967 van het misbruik op de hoogte is gesteld.
- [naam] heeft op 7 februari 2013 verklaard dat hij in 1954 met de verkenners op hetzelfde kamp was als klager en dat ook hij slachtoffer was geworden van aangeklaagde. Aangeklaagde betastte [naam] op plaatsen waar het niet hoorde, kwam in de tent en betastte de intieme delen van [naam] en zoende hem; ook tilde aangeklaagde [naam] op en liep met hem de zee in, waarbij hij zijn hand vol in de zwembroek van [naam] stopte om aan de intieme delen te friemelen. [naam] heeft nader verklaard dat hij nooit heeft geweten dat klager ook betast was en dat hij dat betreurt. Zelf heeft [naam] de ongewenste intimiteiten van de zijde van aangeklaagde gemeld aan vaandrig [naam]. Ook [naam] heeft zich, na de melding, eenzaam gevoeld. Hij mocht geen misdienaar meer zijn.
- [naam] heeft op 9 juli 2012 verklaard dat hij in 1954 als “vaandrig”, eigenlijk “hopman”, het kamp van de verkenners geleid heeft. Na een melding van twee jongens dat “de priester niet van hen af kon blijven”, heeft [naam] de priester nader in de gaten gehouden. Later op het strand werd hem een en ander duidelijk. [naam] heeft daarop contact opgenomen met pastoor [naam] van de [parochie] in [plaats] en deze heeft persoonlijk ervoor gezorgd dat de priester de volgende dag werd opgehaald. Naar de herinnering van [naam] is het kamp verder gewoon doorgegaan. [naam] heeft daarna nooit meer iets van deze priester gezien of gehoord. [naam] kan bevestigen dat het de priester betreft die staat op de door de advocaat van klager aan hem toegezonden foto, maar hij kan zich de naam van de priester niet anders herinneren dan “pater [naam]”, de naam waarmee de priester zich destijds aan hem heeft voorgesteld.
- Op 10 april 2012 heeft de heer [naam] toestemming verleend om zijn klacht te laten dienen als steunbewijs in de onderhavige zaak. [naam] heeft verklaard dat aangeklaagde in 1954 en 1955 in opspraak was geraakt door seksuele misdragingen in grote gezinnen, die hij frequent bezocht. De vader van [naam] was hierbij nog betrokken in zijn functie als politieagent. In de ogen van de vader van [naam] bestond het echter niet dat een priester een seksueel misdrijf pleegde en aangeklaagde is dan ook met stille trom vertrokken.
- Op 8 januari 2013 heeft de heer [naam] eenzelfde toestemming verleend. [naam] heeft verklaard dat hij in de periode van 1948 tot 1950 misdienaar was in Delft en na de mis, wanneer de andere misdienaars waren gesommeerd om te vertrekken, door aangeklaagde werd gezoend en omhelsd. Bovendien ging aangeklaagde in die tijd,

terwijl de vader van [naam] in [land] was, op huisbezoek bij de moeder van [naam] en liep dan ook altijd even door naar de slaapkamer van [naam], waar hij [naam] betastte.

De advocaat van klager heeft tot slot geschetst hoe in samenwerking met het Meldpunt en de kanselier van het Bisdom Haarlem-Amsterdam kon worden vastgesteld dat de betreffende priester uit het kamp inderdaad pater [naam], derhalve aangeklaagde, betrof. Toen de naam van aangeklaagde bekend was, zo stelt de advocaat van klager, werd ook bekend dat een medebroeder van aangeklaagde al in 1947 aan het gezag van de [congregatie] zijn zorg had uitgesproken over aangeklaagde wegens “het in bed kruipen bij kleine kinderen” en “ongewenste aanrakingen”. Zo heeft de advocaat ook vernomen van seksuele incidenten in de [parochie] in [plaats], waarna aangeklaagde de toegang is ontzegd. De advocaat verzoekt over beide aspecten graag openheid van de kerkelijk gezagdrager.

2.3 Het misbruik heeft vele gevolgen gehad voor het verdere verloop van het leven van klager. Niet alleen heeft klager last gehad van herbeleving van het lichamelijk contact en de machteloosheid, die daarmee gepaard gaat, maar ook het feit dat hij niet heeft durven zeggen dat ook hij is betast door aangeklaagde, achtervolgt klager nog steeds. Klager kampt met gevoelens van schaamte en boosheid. De schok werd voor klager nog heviger toen hij ontdekte dat aangeklaagde toch met zijn gedrag was weggekomen. Klager trof aangeklaagde immers opnieuw bij de genoemde retraite. Klager vindt het onbegrijpelijk dat kwetsbare kinderen opnieuw werden blootgesteld aan deze man. Klager verwijt de gedragingen niet alleen aan aangeklaagde zelf, maar ook aan de orde die aangeklaagde gewoon bleef toestaan dat hij keer op keer contact kreeg met minderjarigen.

Met heel goede vrienden kan klager nu wel over het misbruik spreken, maar hij raakt daarbij toch geëmotioneerd.

Ter zitting heeft klager verklaard dat de R.K.-Kerk een belangrijke rol in zijn leven heeft gespeeld, maar dat hij op zijn eenentwintigste niet meer in God geloofde. Klager bleef wel naar de kerk gaan, omdat dat thuis niet anders kon.

2.4 Ten aanzien van het doel van de klacht is klager van mening dat primair aangeklaagde gestraft zou moeten worden en secundair de orde, die de hand boven het hoofd van aangeklaagde heeft gehouden. De huidige publiciteit lijkt klager een goede remedie tegen toedekkend gedrag. Klager vraagt voorts de kerkelijke gezagdrager te erkennen dat zijn beleid en dat van zijn voorgangers mede oorzaak is van de pijnlijke gevolgen voor de slachtoffers.

3. De reactie (zakelijk weergegeven)

3.1 Aangeklaagde is overleden en kan geen weerwoord geven.

3.2 De Overste heeft in zijn reactie gesteld dat hij met afschuw kennis heeft genomen van de klacht van klager. De Overste biedt zijn oprechte verontschuldigungen aan en hij spreekt de hoop uit dat het feit dat zijn klacht nu ook bij de Overste bekend is als hoofd van de [congregatie] in Nederland, mag bijdragen aan een verwerking van wat klager is overkomen. Het moge duidelijk zijn, aldus de Overste, dat hij ervan uitgaat dat het aannemelijk is wat klager in zijn klacht heeft omschreven. Reden hiervoor vindt de Overste allereerst in het feit dat er reeds eerder een klacht tegen aangeklaagde is ingediend, die gegrond is verklaard en waarbij in het archief betreffende aangeklaagde een brief is opgedoken uit 1947, waarin melding wordt gemaakt van onbetamelijk gedrag door aangeklaagde, zoals het “in bed kruipen bij kleine kinderen”.

Volgens de Overste bevatten de archieven verder geen belastend materiaal en is er ook niets bekend over het, zoals door de advocaat van klager aangegeven, ontzeggen van de toegang tot

de [parochie] in [plaats]. De Overste heeft ter zitting medegedeeld dat aangeklaagde overigens nooit in Rotterdam is gestationeerd en dat aangeklaagde in de tijd van het kamp in [plaats] woonde en ook niet verbonden was aan de parochie in [plaats]. Het gebeurde in die tijd wel vaker, aldus de Overste, dat priesters uit andere parochies werden aangezocht om een kamp te begeleiden.

3.3 De Overste concludeert dat hij, mede gezien de klachten en steunbewijzen, ervan overtuigd is dat aangeklaagde meerdere malen misbruik heeft gepleegd. De Overste stelt voorts dat het ook voor hem onbegrijpelijk is dat er in die tijd geen drastischer maatregelen zijn genomen, maar dat hij daar geen oordeel over heeft, omdat hij niet weet wat toenmalige superieuren hebben geweten. Ter zitting heeft de Overste verklaard dat de interne richtlijnen van de Orde in de jaren negentig drastisch zijn aangescherpt ten aanzien van het plegen van misbruik en/of misdrijf door broeders.

De Overste nodigt klager uit tot een persoonlijk gesprek om uiting te geven aan zijn betrokkenheid bij de zaak en om nog eens persoonlijk spijt te betuigen.

Klager heeft ter zitting gezegd dat hij de reactie van de Overste waardevol en respectvol vindt en dat hij het aanbod tot een persoonlijk gesprek graag tegoed houdt.

4. De beoordeling

4.1 Volgens de Procedure moet onder seksueel misbruik worden verstaan iedere gedraging waarbij iemand onder dwang of in een afhankelijkheidsrelatie seksuele handelingen moet verrichten ofwel ondergaan ofwel daarvan toeschouwer moet zijn, dan wel seksueel getinte toenaderingen of uitlatingen in welke vorm dan ook moet dulden. Onder dwang wordt onder meer begrepen: fysiek geweld of dreiging daarmee, psychische druk, intimidatie en/of chantage. Verder wordt onder seksueel misbruik ook verstaan het maken van seksueel getint beeldmateriaal van iemand en het gebruiken en doorgeven daarvan.

4.2 Niet ter discussie staat dat de door klager gestelde feiten moeten worden gekwalificeerd als seksueel misbruik in de zin van de Procedure.

4.3 De Klachtencommissie dient vervolgens te oordelen of de gedragingen, zoals in de klacht omschreven, aannemelijk worden geacht.

De Klachtencommissie heeft bij haar advies het volgende in aanmerking genomen.

Er zijn bijna zestig jaar verstreken sedert de feiten die klager aangeklaagde verwijt zich hebben afgespeeld. Alleen al door het overlijden van aangeklaagde zijn deze feiten niet meer in detail te onderzoeken.

Naar het oordeel van de Klachtencommissie heeft klager zijn verhaal op authentieke wijze en met detail verteld. Zo heeft klager verteld dat hij in de tent van aangeklaagde op schoot werd getrokken, dat aangeklaagde op de blote dijen van klager klopte en vervolgens de penis van klager betastte, terwijl klager onder zich de penis van aangeklaagde hard voelde worden. Tot schaamte van klager werd ook zijn eigen penis hard. Klager heeft daaraan toegevoegd dat hij zich absoluut niet durfde te verzetten tegen "een man van God", die bovendien ook fysiek de meerdere van klager was.

Naar het oordeel van de Klachtencommissie vindt klager voorts voldoende steunbewijs in de verklaringen van [naam] en [naam], die beiden over aangeklaagde in het kamp hebben

verklaard: [naam] als één van de andere slachtoffertjes en [naam] als “vaandrig” belast met de leiding over het kamp.

Bovendien draagt volgens de Klachtencommissie bij aan de aannemelijkheid van het verhaal van klager de klacht van [naam] –bekend onder zaaknummer 2012 T801 -, ten aanzien waarvan de Klachtencommissie op 14 maart 2013 heeft geadviseerd tot grondverklaring. Ook hier was sprake van gedragingen door aangeklaagde als het kietelen van de dijen van klager, en daarna van verder omhoog gaan langs het been om het geslachtsdeel te betasten.

Voorts hecht de Klachtencommissie waarde aan de melding van [naam], die toestemming heeft verleend om zijn melding te laten dienen als steunbewijs. [naam] heeft verklaard dat hij in 1948-1950 in [plaats] slachtoffer is geworden van aangeklaagde.

Op grond van vorenstaande is de Klachtencommissie van oordeel dat voldoende aannemelijk kan worden geacht dat klager eenmalig seksueel aan zijn penis is betast door aangeklaagde. De Klachtencommissie zal dan ook adviseren de klacht gegrond te verklaren.

4.4 Het behoeft geen betoog dat het seksueel misbruik door aangeklaagde met gebruikmaking van misbruik van gezag en in een afhankelijkheidsrelatie hoogst kwalijk is geweest. Klager was ten tijde van de aanvang van het misbruik pas twaalf jaar oud. Aangeklaagde was voor hem iemand waarin hij vertrouwen moest kunnen stellen. Aangeklaagde was immers “een man van God”, in wie klager van huis uit was geleerd alle vertrouwen te hebben.

4.5 Gelet op het feit dat aangeklaagde is overleden kunnen tegen hem geen maatregelen meer worden genomen. De grondverklaring van de klacht, alsmede de erkenning van het leed dat klager is aangedaan en een oprechte spijtbetuiging kunnen wellicht bijdragen aan de vermindering van dat leed.

4.6 Klager heeft niet om een financiële vergoeding gevraagd. Echter, bij een grondverklaring van de klacht door de kerkelijk gezagsdrager kan klager zich voor het verkrijgen van schadevergoeding wenden tot de Compensatiecommissie.

5. Het advies

De Klachtencommissie adviseert de Provinciaal Overste van de Congregatie Minderbroeders Franciscanen de klacht gegrond te verklaren.

Dit advies is vastgesteld op 22 augustus 2013 door: mr. H.J. Schepen, voorzitter, prof.dr. H.B.M. van de Wiel en mr. P.A. Schaafsma, leden, bijgestaan door mr. I.C.T.M. Jongens-Manders, griffier, en is ondertekend door de voorzitter.

Tegen dit advies is geen hoger beroep mogelijk. Wel bestaat voor klager en de Provinciaal Overste van de Minderbroeders Franciscanen ingevolge artikel 20 van de Procedure de mogelijkheid binnen twee weken na ontvangst van dit advies schriftelijk bezwaar in te dienen indien er naar zijn of haar oordeel een algemeen beginsel van behoorlijke klachtbehandeling is geschonden.